

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์อะกิตะฮุอิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอะกิตะฮุอิสลาม
2. เพื่อศึกษาด้านวนโวหารที่เกี่ยวกับอะกิตะฮุอิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน
3. เพื่อศึกษาถึงรายละเอียดของอะกิตะฮุอิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน
4. เพื่อศึกษาแนวทางของอะฮ์ลิสสุนนะฮ์ที่เกี่ยวกับอะกิตะฮุอิสลาม

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงความรู้และเข้าใจอะกิตะฮุอิสลาม
2. ได้ทราบถึงแนวคิดของอูละมาฮ์กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอะกิตะฮุ
3. ได้รู้ถึงด้านวนโวหารที่เกี่ยวเนื่องกับอะกิตะฮุอิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน
4. ได้รู้ถึงรายละเอียดของอะกิตะฮุอิสลามที่มีอยู่ในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน
5. ได้ทราบถึงทัศนะแนวทางการอธิบายอะกิตะฮุของอูละมาฮ์อิสลาม
6. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคมมุสลิม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสารเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

2. แหล่งข้อมูล

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มาจากแหล่งข้อมูลที่

สำคัญ 3 แหล่งด้วยกันคือ

2.1 เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources)

- 1) คัมภีร์อัลกุรอานและอาเยฮ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์อิสลาม
- 2) หนังสือหะดีษต่าง ๆ ที่ระบุตัวบทหะดีษเกี่ยวกับอะกีดะฮ์อิสลาม

2.2 เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources)

- 1) หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอานที่ขยายความอาเยฮ์อัลกุรอานที่มีอยู่ในซูเราะฮ์อัลฟุรกอนหรืออาเยฮ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ มลายูหรือภาษาไทย
- 2) หนังสืออธิบายหะดีษต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์อะกีดะฮ์อิสลามในซูเราะฮ์อัลฟุรกอน
- 3) หนังสืออะกีดะฮ์ หรือเอกสารต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์อะกีดะฮ์อิสลามทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาไทย

2.3 เอกสารตติยภูมิ (Tertiary Sources)

- 1) หนังสือพจนานุกรมอธิบายศัพท์ภาษาอาหรับ ทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายู และภาษาไทย
- 2) หนังสือการใช้ศัพท์เทคนิคต่าง ๆ ในทางวิชาอะกีดะฮ์ เช่น มุอฺญิม อัลฟาซ อัดอะกีดะฮ์ เป็นต้น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ศึกษาพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานจากฉบับที่มีความหมายภาษาไทย โดยคัดเลือกส่วนที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์อิสลามตามแนวคิดและหลักการอะกีดะฮ์พอสังเขปเป็นขอบเขตในการศึกษาแต่ละเรื่อง

3.2 ศึกษาอัลหะดีษหรือคำสอนของท่านนบีมุฮัมมัด ที่ขยายความหรืออธิบายจากที่บอกไว้ในอัลกุรอานซึ่งท่านนบีจะเป็นผู้ขยายความหรือผู้อธิบายหรือปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวัน การค้นหาหะดีษต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะยึดหนังสือหะดีษทั้ง 9 เล่ม ได้แก่ เศาะฮ์ฮุบคูรียะฮ์ เศาะฮ์ฮุบมุสลิม สุนันอับีดาวูด สุนันอัตติรมิซียะฮ์ สุนันอันนะสาอียะฮ์ สุนันอิบน์มาญะฮ์ สุนันอัลดาร์มีมีฮ์ มุวัฏฏะฮ์ของอิมามมาลิก มุสнадของอิมามอะหฺมัด

3.3 ศึกษาคำราหรือหนังสืออ้างอิงที่เขียนโดยอุละมาฮ์มุสลิมที่เป็นที่ยอมรับในหมู่อุละมาฮ์โดยทั่วไป โดยเฉพาะอุละมาฮ์อะฮ์ลิสสุนนะฮ์วัลญะมาอะฮ์ทั้งมุดะกัอ์ดิมูน(อุละมาฮ์ ที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 300 ปีแรกแห่งอิจญ์เราะฮ์ศักราช) และอุละมาฮ์มุดะกัอ์คิรูน(อุละมาฮ์ที่มีชีวิตอยู่หลังจาก 300 ปี แห่งอิจญ์เราะฮ์ศักราช) ตลอดจนอุละมาฮ์ปัจจุบันที่อธิบายเรื่องอะกีดะฮ์ตามแนวทางของสะลัฟ

4. การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อศึกษาอัลกุรอานและอัลหะดีษ แล้วได้แยกหลักฐานดังกล่าวเป็นหมวดหมู่ ตามสาขาอรรถศาสตร์ หรือตามลำดับอายุที่ได้กล่าวไว้ในซูเราะฮ์ อัลฟุรกอน

5. การวิเคราะห์

5.1 วิเคราะห์หรือวิจารณ์สถานภาพของหะดีษโดยยึดหลักวิชามุศฎาะละหะหะดีษ ยกเว้นหะดีษในเศาะฮ์อิฮ์อัลบุคอรีย์และมุสลิม

5.2 วิเคราะห์หรือวิพากษ์วิจารณ์ ทัศนะอุละมาอ์ที่ได้อธิบายอายะฮ์อัลกุรอาน โดยการเปรียบเทียบระหว่างทัศนะ หากมีหลายทัศนะ ผู้วิจัยจะยึดหลักทฤษฎีของอิมามชาฟีอีคือยึด ทัศนะที่มีเหตุผลที่สอดคล้องกับนัส (หลักฐานจากอัลกุรอานและหะดีษ) แต่ถ้าหากมีเพียงทัศนะ เดียวผู้วิจัยจะพิจารณาความเชี่ยวชาญของอุละมาอ์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์อะกีดะฮ์อิสลามในซูเราะฮ์อัลฟุรกอนเป็นงานวิจัยเอกสารจาก แหล่งข้อมูล 3 แหล่งด้วยกันคือ 1.อัลกุรอานและอัลหะดีษ 2.หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน อธิบาย หะดีษและอธิบายหัวข้ออะกีดะฮ์ 3. หนังสือพจนานุกรมทั้งที่เป็นภาษาอาหรับ ภาษามลายูและ ภาษาไทย และหนังสือการใช้ศัพท์เทคนิคต่าง ๆ ในทางวิชาอะกีดะฮ์ ซึ่งผลการศึกษานี้ ดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอะกีดะฮ์อิสลาม

5.1.1.1 ศัพท์ที่ใช้เรียกขานในเรื่องอะกีดะฮ์ ซึ่งล้วนหมายถึงสิ่งเดียวกันมีดังนี้

1) อะกีดะฮ์ คือ สิ่งต่าง ๆ ที่จิตใจพึงศรัทธามั่นแล้วส่งผลทำให้จิตใจรู้สึกสงบ ก่อให้เกิดความมั่นใจอย่างเข้มแข็งปราศจากความกังวลหรือสงสัยกลางแคลงใจใดๆอยู่

2) เคาหิด คือ การให้ความเป็นหนึ่งเดียวหรือเอกภาวะแก่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะด้วยการทำงานต่าง ๆ ของพระองค์เอง (รูบูบียะฮ์) หรือด้วยการทำงานของปวงบ่าว โดยการที่ปวงบ่าวกระทำงานต่าง ๆ เพื่อเคารพต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียว (อูลูฮียะฮ์) และศรัทธามั่นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีพระนามต่าง ๆ อันวิจิตร และคุณลักษณะอันสูงส่งแต่เพียงผู้เดียว

3) อีมาน คือ การยอมรับด้วยใจ (التَّصَدِيقُ بِالْقَلْبِ) การยืนยันด้วยวาจา (الإِقْرَارُ بِاللِّسَانِ) และการปฏิบัติด้วยกาย (العَمَلُ بِالْجَوَارِحِ).

5.1.1.2 แหล่งที่มาของอะกีดะฮ์

อะกีดะฮ์อิสลามที่แท้จริงนั้นต้องมาจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งทั้งสองประการดังกล่าวเป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลามและไม่อนุญาตให้การยอมรับในเรื่องอะกีดะฮ์ที่มาจาก

แหล่งอื่น ๆ จะเป็นความคิดหรือปรัชญาแม้แต่ด้วยวิธีการตีความ เพราะอะกิละฮฺเป็นเรื่องที่ถูกกำหนดขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ ซึ่งบรรดาชาวสะลัฟไม่เคยเรียนรู้จากท่านเราะสูลุลลอฮฺ ﷺ ด้วยวิธีการยึดมั่นเช่นนั้น แต่ชาวสะลัฟจะยึดมั่นในเรื่องอะกิละฮฺตามตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ

5.1.1.3 ประวัติความเป็นมาของอะกิละฮฺ

พัฒนาการอะกิละฮฺของมนุษย์ เริ่มจากความศรัทธาในอัลลอฮฺ ﷻ ตั้งแต่สมัยของท่านนบีอาดัม ﷺ ที่มีอยู่บนแนวทางของอิสลามแนวทางอันเที่ยงตรงจนในระยะหลัง ๆ เริ่มมีพฤติกรรมความเบี่ยงเบนในอะกิละฮฺ อัลลอฮฺ ﷻ จึงได้ส่งท่านนบีนูหฺ ﷺ มาทำหน้าที่ตักเตือนและชักชวนให้พวกเขากลับสู่แนวทางอะกิละฮฺเตาฮีดอันบริสุทธิ์ หลังจากกาลเวลาได้ล่วงเลยไปพวกเขาเริ่มมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากหลักความศรัทธาที่เที่ยงแท้ อัลลอฮฺ ﷻ ก็ได้ส่งศาสนทูตคนใหม่มาทำหน้าที่เชิญชวนให้มนุษย์กลับคืนสู่ความศรัทธาในเอกองค์อัลลอฮฺ ﷻ อีกครั้งไม่ว่าจะเป็นท่านนบีสูด คอลิหฺ ซุฮัยบฺ อิบรอฮีม จนถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ในสมัยของท่านนบีมุฮัมมัด ﷻ พิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ ที่ผิดเพี้ยน ได้เริ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นที่ประจักษ์ชัดในยุคต้น ๆ ของท่านชาวอาหรับยังมีการกราบไหว้บรรดามลาอิกะฮฺ มีการกราบไหว้ดวงดาวต่าง ๆ ที่อยู่บนฟากฟ้า มีการกราบไหว้รูปปั้น เชื่อในการเสียดาย โชคชะตา เชื่อในเครื่องรางของขลัง จากพฤติกรรมที่ผิดเพี้ยนของพวกเขาดังกล่าวทำให้พวกเขาไม่ได้พบกับสัจธรรมในด้านอะกิละฮฺ ดังนั้นอัลลอฮฺ ﷻ จึงส่งท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มายังพวกเขา เพื่อทำการปฏิรูปสังคมอาหรับด้วยรากฐานแห่งอะกิละฮฺอันเที่ยงตรงอีกครั้งหนึ่ง โดยที่ท่านเป็นผู้นำในการทำหน้าที่เชิญชวนมนุษยชาติสู่แนวทางอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยอัลกุรอานและแบบฉบับของท่านที่อธิบายความหมายของอัลกุรอานตามความมุ่งหมายที่แท้จริงที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงประสงค์ ต่อมาบรรดาสาวกของท่านก็ยังคงยึดถือตามแบบฉบับของท่าน

กล่าวได้ว่าในสมัยของสี่เคาะลีฟะฮฺผู้ทรงธรรม ประชาชาติอิสลามยังคงยึดมั่นในหลักอะกิละฮฺอย่างเข้มแข็ง ดังเช่นอะกิละฮฺในยุคของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ดังนั้นการวิเคราะห์ในเรื่องอะกิละฮฺเชิงวิชาการยังไม่ได้เป็นที่ประจักษ์ชัด ก็เนื่องมาจากต้องเผชิญกับศัตรูในการที่จะรักษาปกป้องความเป็นเอกภาพของประชาชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างด้านอะกิละฮฺระหว่างประชาชาติอิสลามและกลุ่มแนวคิดวิชาตรรกวิทยา ยังไม่ได้เกิดขึ้นในยุคนั้น พวกเขาเหล่านั้นมีการอ่านและเข้าใจอัลกุรอานโดยปราศจากการตะอ์วีลอายะฮฺต่าง ๆ พวกเขาได้ทำการยืนยันคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ﷻ ตามที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ยืนยันไว้ด้วยตัวเองในอัลกุรอาน และปฏิเสธคุณลักษณะทั้งปวงที่ไม่เหมาะสมต่อความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺ ﷻ เมื่อได้มีการค้นพบอายะฮฺที่เป็นมุตาฮาบิฮะฮฺพวกเขาจะมีการศรัทธาด้วยการมอบหมายการตะอ์วีลนั้นเป็นสิทธิของอัลลอฮฺ ﷻ เพียงผู้เดียว

สมัยเคาะลีฟะฮฺคนที่สาม อุษมาน เป็น อัฟฟาน ﷺ เกิดความโกลาหลวุ่นวายด้าน

การเมืองการปกครอง ในเมื่อท่านได้สิ้นชีวิตลงโดยการถูกลอบสังหารของบุคคลที่ไม่หวังดี จากจุดนี้เองเริ่มเกิดชนวนของความขัดแย้ง ความแตกแยก และเกิดกลุ่มต่าง ๆ ที่พยายามปกป้องจุดยืนของพวกเขาทุกวิถีทาง แนวทางต่างๆ เริ่มแตกยอดขึ้นมาเรื่อย ๆ และยิ่งหันเหออกจากแนวทางของอิสลามอย่างเห็นได้ชัด อาทิ แนวทางของเคาะวาริจญ์ มุตะซิลละฮ์ ญะฮ์มิยะฮ์ เกาะคะริยะฮ์ เป็นต้น จากสภาพข้างต้น ได้เปิดประตูไปสู่การทะอ์วิลของตัวบทอัลกรุอานและหะดีษ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในด้านอะกีดะฮ์ เรื่องนี้นับวันยิ่งขยายกว้างในสังคมมุสลิมในยุคต่อ ๆ มา

5.1.1.4 จุดประสงค์ของการมีอะกีดะฮ์อิสลาม

อะกีดะฮ์อิสลามมีเป้าหมายอันดีงามที่จำเป็นต้องยึดมั่น อันนำไปสู่ความสงบสุขภายในจิตใจ ความบริสุทธิ์ใจในการตั้งเจตนาและการเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียว เกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจ ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะด้วยแรงกายและแรงใจตลอดจนทรัพย์สินเงินทองที่มีอยู่ เพื่อคงอยู่ไว้ซึ่งศาสนาโดยไม่หวาดหวั่นต่อการทดสอบใด ๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ ที่สำคัญเพื่อจะได้รับความผาสุกทั้งโลกนี้และโลกหน้า

5.1.1.5 เอกลักษณะของอะกีดะฮ์อิสลาม

อิสลามเป็นศาสนาหนึ่งที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัว และมีเอกลักษณะพิเศษที่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอะกีดะฮ์ ซึ่งเป็นอะกีดะฮ์ที่มาจากแหล่งที่มาอันบริสุทธิ์ ห่างไกลจากการปะปนกับความโสโครกของอารมณ์ใฝ่ต่ำและตัณหา เป็นอะกีดะฮ์ที่วางอยู่บนรากฐานของการยอมรับและมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ และเราะซูล ﷺ มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ และสัญชาตญาณของมนุษย์อันบริสุทธิ์และสติปัญญาที่ดี ที่รักความสันติและความสงบสุข และเป็นเหตุทำให้ประชาชาติอิสลามที่อยู่ทั่วสารทิศโลกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5.1.2 ส่วนนโฆฮารที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์อิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน

ภาษาของคัมภีร์อัลกรุอานนั้นเป็นภาษาที่ปลุกเร้าความรู้สึกของจิตใจ การนำคำที่ง่าย ๆ แต่งงดงามมาใช้สื่อความ ลีลาที่เร่รุ่มและแทงทะลุเข้าสู่จิตใจของมนุษย์ เป็นรูปแบบพิเศษในการใช้ภาษา การเริ่มต้นการลงท้าย การวางตำแหน่งของคำเป็นรูปแบบที่งดงามไร้ที่ติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนนโฆฮารที่เกี่ยวข้องกับอะกีดะฮ์อิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน ซึ่งจะเห็นได้ชัดดังตัวอย่างบางส่วนที่มีอยู่ในสุเราะฮ์ดังนี้

5.1.2.1 ใช้ส่วนนโฆฮารยืมเชิงเปรียบเทียบ สภาพของผู้ปฏิเสธศรัทธา และการงานของพวกเขาที่ได้ปฏิบัติมา เสมือนกับสภาพของกลุ่มชนที่ได้เชื่อฟังผู้มีอำนาจของพวกเขาและพร้อมที่จะต่อต้าน ดังนั้นผู้ที่มีอำนาจดังกล่าวก็ได้ส่งกองทัพเพื่อที่จะทำลายล้างพวกเขาให้สิ้นซาก โดยที่ไม่ทิ้งร่องรอยให้รุ่นหลังได้เห็นเลย และคำที่ยืมใช้ในที่นี้ก็คือ คำกริยา “قدم” ซึ่งหมายถึง มุ่ง

สู่ และะถื่อได้ว่าเป็นการเริ่มต้นที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และยังใช้สำนวนเชิงอุปมาอุปมัยที่ว่า การงานที่ไม่ได้ถูกตอบรับเสมือนล่องฝุ่นที่ปลิวว่อน

5.1.2.2 ใช้สำนวนเปรียบเทียบ เพื่อต้องการย้ำว่าพวกปฏิเสธศรัทธานั้นตกอยู่ในความลุ่มหลงประหนึ่งปศุสัตว์ ไซ้แต่เท่านั้นพวกเขาเป็นผู้หลงผิดยิ่งกว่า เพราะเหล่าปศุสัตว์นั้นจะแยกแยะระหว่างผู้ให้การเลี้ยงดูอย่างดีกับผู้ที่ละเลย ยังรู้จักเจ้าของและรู้ว่าใครทำดีกับมัน สำหรับพวกที่ยึดเอาอารมณ์ใฝ่ต่ำมาเป็นพระเจ้ายิ่งเขลาไปกว่าสภาพของเหล่าปศุสัตว์ที่ไม่ยอมเชื่อฟังพระเจ้าของพวกเขา ไม่รู้จักการทำความดีและบุญคุณของพระองค์ที่มีต่อพวกเขา

5.1.2.3 ใช้สำนวน “أَلَمْ تَرَى إِلَىٰ رَبِّكَ” ที่แสดงถึงการใช้สติปัญญามาเป็นแนวทางในการศึกษาพิจารณาถึงธรรมชาติและสรรพสิ่งต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเตือนให้มนุษย์ได้ตรองถึงสิ่งเหล่านั้นและนำมนุษย์ไปสู่การรำลึกในอำนาจของอัลลอฮ์ ﷻ พร้อมทั้งจะขอมสยบและเกรงกลัวพระองค์อย่างสิ้นเชิง

5.1.2.4 ใช้โวหารอีกทั้งสาธยายถึงกฎต่าง ๆ ของธรรมชาติและจักรวาล ซึ่งเป็นความมหัศจรรย์ในการสร้างของอัลลอฮ์ ﷻ โดยใช้ถ้อยคำด้วยภาษาอาหรับว่า “حلفة” หมายถึง “แทนที่กัน” ซึ่งคำอธิบายก็คือ ทั้งสอง (กลางคืนและกลางวัน) มันปฏิบัติหน้าที่ในจักรวาลพร้อม ๆ กัน ดังปรากฏของซีกหนึ่งของโลกอยู่ในช่วงเวลากลางคืน แต่อีกซีกหนึ่งของโลกอยู่ในช่วงกลางวันที่สำคัญกลางคืนก็จะไม่ล้ำหน้ากลางวัน

5.1.3 ศึกษาถึงรายละเอียดของอะกิละฮ์อิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน

5.1.3.1 อะกิละฮ์เตาหีดแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ การให้ความเป็นหนึ่งเดียวหรือเอกกะแก่อัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าจะด้วยการทำงานต่าง ๆ ของพระองค์เอง (รูนูบียะฮ์) หรือด้วยการทำงานของปวงบ่าว โดยการที่ปวงบ่าวกระทำงานต่าง ๆ เพื่อเคารพต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เพียงผู้เดียว (อูลูฮียะฮ์) และศรัทธามั่นว่า อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมีพระนามต่าง ๆ อันวิจิตร และคุณลักษณะอันสูงส่ง แต่เพียงผู้เดียว (อัสมาอ์วัศศิฟาต)

5.1.3.2 คุณลักษณะเฉพาะของอัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะร็อบผู้ทรงอภิบาล เช่น การสร้างชั้นฟ้าทั้งหลาย แผ่นดิน และสิ่งที่มีอยู่ในระหว่างทั้งสองถือว่าเป็นหลักฐานที่บ่งชี้ถึงเตาหีดรูนูบียะฮ์

5.1.3.3 การเป็นบ่าวด้วยการศุอาอ์และตะวักกัลต่ออัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอีมานต่อพระองค์ในเตาหีดอูลูฮียะฮ์

5.1.3.4 ศุอาอ์แบ่งออกเป็นสองประเภทด้วยกัน คือ 1.ศุอาอ์มัศอะละฮ์ นั่นคือ การศุอาอ์ในรูปแบบของการขอ วิงวอนในสิ่งที่เป็นคุณแก่ผู้ขอ และขจัดโทษภัยอันตรายจากเขา รวมทั้งปกป้องให้พ้นจากความเลวร้ายทั้งหมด 2. ศุอาอ์อิบาเดฮ์ นั่นคือ การเข้าไปใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ ﷻ ด้วย

การประกอบบิดาจะสุทุก ๆ รูปแบบไม่ว่าจะมาจากคำพูด การกระทำ การเนียต (ตั้งเจตนา) และการละทิ้ง จะโดยวิธีเปิดเผยหรือซ่อนเร้นก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากจิตใจที่เปี่ยมล้นด้วยความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮฺ ﷻ

5.1.3.5 คุณลักษณะหนึ่งของอัลลอฮฺ ﷻ ที่สูงส่ง สมบูรณ์ ปราศจากความบกพร่องใด ๆ ทั้งสิ้น คือ الاستواء (อัลอิสติวอา) แปลว่า การสถิตอยู่ ซึ่งอัลลอฮฺ ﷻ ทรงบอกถึงตัวของพระองค์เองว่า พระองค์ทรงประทับอยู่เหนือบัลลังก์ของพระองค์

5.1.3.6 การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์นั้นจะต้องประกอบด้วย การศรัทธาต่อการมีอยู่จริงของบรรดามลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ที่รู้จักชื่อและที่ไม่รู้จักชื่อโดยที่ศรัทธาในภาพรวม การศรัทธาต่อสิ่งที่เรารู้ถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของบรรดามลาอิกะฮ์ การศรัทธาต่อสิ่งที่สามารถรู้ถึงหน้าที่การทำงานต่าง ๆ ของบรรดามลาอิกะฮ์ที่ปฏิบัติไปตามพระบัญชาของอัลลอฮฺ ﷻ

5.1.3.7 การศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ประกอบด้วย การศรัทธาว่าบรรดาคัมภีร์ถูกประทานลงมาจากอัลลอฮฺ ﷻ อย่างแท้จริง ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ที่เรารู้จักชื่อเช่น คัมภีร์อัลกุรอาน อัลเตวารอฮ์ และ อัลอินญีล เชื่อมมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นข้อเท็จจริงจากเรื่องราวต่าง ๆ ของบรรดาคัมภีร์ เช่นเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอัลกุรอานและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่ถูกเปลี่ยนแปลงหรือบิดเบือนจากบรรดาคัมภีร์ในอดีต และสุดท้ายปฏิบัติตามกฎข้อบัญญัติที่ไม่ถูกยกเลิก มีความพอใจและยอมรับด้วยความเต็มใจไม่ว่าเราจะเข้าใจถึงเป้าหมายของกฎข้อบัญญัติหรือไม่เข้าใจก็ตาม ที่สำคัญการประทานคัมภีร์อัลกุรอานลงมาทำให้บรรดาคัมภีร์ก่อนหน้านี้ทุกเล่มได้ถูกยกเลิก

5.1.3.8 การเชื่อมั่นต่อบรรดาเราะฮ์ลุสจะต้องครอบคลุมถึงการศรัทธาด้วย 2 วิธีคือ วิธีที่หนึ่ง ศรัทธาและเชื่อมั่นในลักษณะภาพรวม กล่าวคือ การเชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ที่ว่าแท้จริงอัลลอฮฺ ﷻ ได้ส่งบรรดาเราะฮ์ลุสไปยังทุกประชาชาติของมนุษย์เพื่อทำหน้าที่ชักจูงชี้นำให้กลุ่มชนของตนดำรงอยู่ในครรลองแห่งความดีงามและตักเตือนให้ระมัดระวังในการที่จะทำความชั่ว ที่สำคัญเชื่อมั่นในทุก ๆ เรื่องที่ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ของท่านนบี ﷺ เกี่ยวกับบรรดาเราะฮ์ลุสทั้งหลาย วิธีที่สอง ศรัทธาและเชื่อมั่นในรูปแบบของการแจกแจง กล่าวคือ จะต้องศรัทธาในรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งหมดตามที่ได้ระบุไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงชื่อ ประวัติ และความประเสริฐของบรรดาเราะฮ์ลุส

5.1.3.9 การศรัทธาต่อวันอาคิรียะฮ์จะต้องครอบคลุมถึง การเชื่อมั่นและศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่อทุกสิ่งที่อัลลอฮฺ ﷻ ทรงบอกไว้ในอัลกุรอานและที่ท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ได้กล่าวไว้ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นก่อนตาย อันเป็นสัญญาณหรือเครื่องหมายที่บ่งบอกให้เห็นว่าวันสุดท้ายนั้นได้ใกล้เข้ามาและเหตุการณ์ต่าง ๆ หลังจากความตายเช่นสภาวะการณ์ในหลุมฝังศพจากการทดสอบ(พิศนะฮ์) การถูกทรมานและการผาสุกและทั้งในเรื่องการฟื้นคืนชีพ(อัลบะฮ์ฮ์) การรวบรวมให้มา

ขมุนุม(อัลหัจร) การเปิดเผยสมุดบันทึกประจำตัวของแต่ละคน(อัลศุหุฟ) การตั้งตราซัง(อัลมีซาน) การชำระสอบ สวน(อัลหิสาบ) การตอบแทน (อัลญะซาอ์) สะพานข้าม (อัลศิริอู) แอ่งน้ำของท่านนบี (อัลเหาคู) การขอไถ่โทษ(อัลชะฟาอะฮฺ) และการจบสิ้นด้วยการฟ้านักในสวนสวรรค์หรือตกขมุนุม

5.1.3.10 การอิมานต่อการกำหนดสภาวะของอัลลอฮ์ ﷻ หมายถึง การที่มนุษย์คนหนึ่งได้เชื่อมั่นว่าความดีและความชั่วต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและการกำหนดของอัลลอฮ์ ﷻ พระองค์ทรงกระทำทุกสิ่งทุกอย่างตามที่พระองค์ทรงประสงค์ ทุกสิ่งจะไม่เกิดขึ้นนอกจากด้วยพระประสงค์ของพระองค์จะไม่มีสิ่งใดอยู่นอกเหนือพระประสงค์ของพระองค์ และไม่มีสิ่งใดในโลกนี้ที่อยู่เหนือกำหนดการของพระองค์ ทุกๆสิ่งจะไม่เกิดขึ้นนอกจากการบริหารของพระองค์ และจะไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงพ้นจากกำหนดการที่พระองค์ทรงกำหนดไว้บนตัวเขาได้ จะไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นเหนือขอบเขตที่พระองค์ทรงกำหนดไว้ในกระดามะหุฟุซ เพราะพระองค์คือพระผู้ทรงสร้างการกระทำของมนุษย์ทั้งหลาย ผู้ทรงสร้างความดีและความชั่ว ถึงกระนั้น พระองค์ก็สั่งกำชับให้บ่าวของพระองค์หมั่นทำความดีและห้ามไม่ให้พวกเขาทำความชั่ว และปล่อยให้พวกเขามีอิสระในการเลือกปฏิบัติ โดยปราศจากการบังคับ แต่ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามการกำหนดและความประสงค์ของพระองค์ทั้งสิ้น พระองค์ทรงชี้ทางนำแก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์และทรงทำให้หลงทางสำหรับผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ ตามเหตุผลที่พระองค์เท่านั้นทรงทราบ ซึ่งพระองค์จะไม่ถูกสอบสวนในสิ่งที่พระองค์ทรงกระทำ แต่บรรดาบ่าวของพระองค์ต้องถูกสอบสวนในสิ่งที่พวกเขาได้กระทำไว้

5.1.3.11 การวะลาอูและบะรออูเป็นเรื่องศาสนาที่มีความละเอียดอ่อน ซึ่งวะลาอูมีรากฐานมาจากธาตุแท้ของคำในภาษาอาหรับว่า อัลหุบบ (الْحُبُّ) แปลว่า ความรัก ที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงบัญญัติไว้ในอัลกุรอานอย่างชัดเจนว่าการวะลาอูของมุอ์มินนั้นจะต้องมีแค่อัลลอฮ์ ﷻ เราะฮูตของพระองค์ และผู้ศรัทธาที่เรียกเรื่องมวลมนุษย์สู่ความดี และยับยั้งจากความชั่ว ดำรงละหมาด จ่ายซะกาต ฎออัต (เชือฟัง) และยอมจำนนต่ออัลลอฮ์และเราะฮูตของพระองค์ ส่วนบะรออู คือ การปลีกตัวออกห่างจากศัตรูของอัลลอฮ์ ﷻ นั่นเอง

5.1.3.12 ชิริกเป็นบาปใหญ่ที่อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่ทรงอภัยโทษแก่ผู้ที่ไม่ทำการเตาบัตจากการกระทำชิริกที่นำเอาผู้หนึ่งผู้ใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเทียบเคียงเสมอเหมือนร่วมกับอัลลอฮ์ ﷻ ไม่ว่าในรูปบียะฮฺ อุลูฮียะฮฺ และอัสมาว์ศิฟาค

5.1.4 ศึกษาแนวทางของอะฮฺลิสสุนนะฮฺที่เกี่ยวกับอะกิละฮฺอิสลาม

แนวทางของอะฮฺลิสสุนนะฮฺในเรื่องอะกิละฮฺอิสลามคือยึดมั่นตามตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งทั้งสองประการดังกล่าวเป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติอิสลาม และไม่อนุญาตให้

การยอมรับในเรื่องอะกีดะฮ์ที่มาจากแหล่งอื่น ๆ จะเป็นความคิดหรือปรัชญาแม้แต่ด้วยวิธีการตีความ เพราะอะกีดะฮ์เป็นเรื่องที่ถูกระบุขึ้นอย่างสมบูรณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1.4.1 ในเรื่องเตาหิค้อสมอ้อวคิฟาด

การให้ความเป็นหนึ่งเดียวต่ออัลลอฮ์ ﷻ ด้วยสิ่งที่พระองค์ได้ให้พระนามและคุณลักษณะต่อตัวของพระองค์เองเอาไว้ในคำภีร์อัลกุรอาน หรือโดยวาจาของผู้เป็นเราะฮ์ลุลของพระองค์ กล่าวคือ การยืนยันในสิ่งที่ อัลลอฮ์ ﷻ ทรงยืนยันและปฏิเสธในสิ่งที่พระองค์ทรงปฏิเสธ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง (تحريف) ไม่มีการปฏิเสธ (تعطيل) ไม่มีการตั้งข้อปรีศนากลางแกลงใจ (تكيف) และไม่มีการเปรียบเทียบ (تمثيل) เช่น การยืนยันถึงคุณลักษณะอิสติวอ้อ อะลล์อ์รหฺ ไว้อย่างชัดเจนในคำตรัสที่ว่า :

﴿ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَىٰ
الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسَأَلْ بِهِ خَبِيرًا ﴾

(الفرقان : 59)

ความว่า : “พระเจ้าผู้ทรงสร้างชั้นฟ้าทั้งหลาย และแผ่นดิน และสิ่งที่อยู่ระหว่างทั้งสองนั้น ในระยะเวลาหกวัน แล้วพระองค์ทรงสถิตอยู่บนบัลลังก์ พระผู้ทรงกรุณาปรานี ดังนั้นจงถามผู้รู้เกี่ยวกับพระองค์”

(อัลฟุรกอณ : 59)

ท่านอิมามอัลเอาซาอีฮ์ ได้ยืนยันถึงเรื่องนี้ว่า พวกเราและบรรดาตาบิอินทั้งหลายต่างกล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงสถิตอยู่บนบัลลังก์และพวกเราศรัทธากับทุกคุณลักษณะของอัลลอฮ์ที่มาจากจากสุนนะฮ์

และคำกล่าวของอิมามมาลิก เป็น อนัส จากคำถามที่มีการถามถึงคุณลักษณะของอัลลอฮ์ ดังที่รายงานโดย อิบนุ วะฮ์ฮับ ว่า “ พวกเราได้นั่งอยู่กับท่านอิมามมาลิก ได้มีชายคนหนึ่งเข้ามาหาท่าน และกล่าวว่า “ โอ้ พ่อของอัลคุดลอส อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า (الرحمن على العرش استوى)
ความว่า : ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงสถิตอยู่บนบัลลังก์ ถามว่าพระองค์ทรงสถิตอย่างไร ? ท่านอิมามมาลิกได้ไล่ชายดังกล่าวออกไป ในขณะที่เดียวกันหนึ่งโหลออกมาจนกระทั่งเปียกไปทั้งตัว แล้วท่านก็เงยหน้าขึ้นพร้อมกับอ่านอายะฮ์อัลกุรอาน (الرحمن على العرش استوى) ความว่า ผู้ทรงกรุณาปรานี ทรงสถิตอยู่บนบัลลังก์ (สุเราะฮ์ ฏอฮา 5) และได้กล่าวว่า “ ดังที่พระองค์ได้กล่าวไว้กับลักษณะของพระองค์ และอย่าได้กล่าวว่ามีลักษณะอย่างไร ซึ่งคำกล่าวในลักษณะดังกล่าวถูกยกขึ้นจาก

พระองค์ (ไม่จำเป็นต้องเข้าใจว่าเป็นอย่างไร) และชายที่ตั้งถามนั้นเป็นคนที่ไม่ดี เป็นชาวบิโอะฮุจ นำชายคนนั้นออก

5.1.4.2 ในเรื่องการกำหนดสภาวะ

การศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะของอัลลอฮ์ ﷻ ตามแนวทางของชาวสะลัฟที่ยึดมั่นในอัลกุรอาน และสุนนะฮ์ของท่านเราะสูล ﷺ คือการศรัทธาว่า อัลลอฮ์ ﷻ พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ผู้ทรงสร้าง ผู้ปกครองทุกสิ่ง พระองค์ทรงกำหนดและลิขิตความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ ก่อนที่พระองค์จะทรงสร้างสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาเสียอีก พระองค์ได้ทรงกำหนดอายุ ปัจจัยยังชีพ พฤติกรรมการกระทำ และสิ่งที่จะเกิดขึ้นเอาไว้แล้ว ไม่ว่าจะมีความสุข หรือความทุกข์ก็ตาม สิ่งใดที่พระองค์ทรงประสงค์ย่อมต้องเกิด สิ่งใดที่ไม่ทรงประสงค์ย่อมไม่มีทางที่จะเกิดขึ้นมาได้เลย พระองค์ทรงรอบรู้ถึงสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น และสิ่งที่ยังไม่ได้เกิดขึ้น และหากมันจะเกิดขึ้นพระองค์ก็ทรงรู้ดีว่ามันจะเกิดขึ้นอย่างไร พระองค์ทรงปรีชาสามารถเหนือทุกสิ่ง ทรงให้ผู้ใดเข้าใจสัจธรรม หรือหลงผิดไปก็ได้ แต่ขณะเดียวกันปวงบ่าวเองก็มีเจตนาความตั้งใจในอันที่จะกระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นไปตามการลิขิตของอัลลอฮ์ ﷻ โดยมนุษย์เองต้องเชื่อมั่นว่าตนเองนั้นจะมีเจตนาทำสิ่งใดเพียงลำพังมิได้ เว้นแต่จะต้องเป็นไปตามพระประสงค์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ด้วย

5.2 อภิปรายผล

อะกิดะฮ์ในอิสลามคือ การศรัทธามั่นอย่างแน่นแฟ้น แน่วแน่ และมั่นคง ที่ได้ฝังลึกเข้าไปอยู่ในจิตใจของมนุษย์อย่างไม่มีวันแยกออกจากกันไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม เหตุใดจึงเป็นเช่นนี้ ก็เนื่องจากอะกิดะฮ์เป็นการผูกมัดหรือผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ผู้เป็นบ่าวกับอัลลอฮ์ ﷻ ผู้เป็นพระเจ้าที่ยิ่งใหญ่และสูงส่ง ท่านบิลาล رضي الله عنه เป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่าจดจำและนำมาเป็นบทเรียน กล่าวคือ การทดสอบด้วยการถูกรทรมานอย่างแสนสาหัสและถูกลงโทษอย่างรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะด้วยการตั้งหินก้อนใหญ่ไว้บนทรวงอกของท่านในขณะที่สภาพอากาศร้อนระอุ ทำให้ร่างกายของท่านบอบช้ำ แต่จิตใจที่เต็มไปด้วยอะกิดะฮ์ทำให้ท่านสามารถยกมือชี้ไปยังฟากฟ้าพร้อมกับกล่าวคำว่า อะหัด อะหัด อะหัด เป็นการสื่อความหมายให้เห็นถึงความแน่วแน่และมั่นคงในการยึดมั่นที่ท่านมีต่ออัลลอฮ์ ﷻ (al-‘Amrī, 101-103) อีกตัวอย่างหนึ่ง ท่านหญิงสุมัยะฮ์ ภรรยาของท่านยาสีร์ที่โลกไม่มีวันลืมเลือนและประวัติศาสตร์ได้จารึกไว้ ท่านยอมที่จะถูกฆ่าด้วยของมีคมเพื่อแลกกับการปกป้องรักษาไว้ซึ่งอะกิดะฮ์ที่มีอยู่ในจิตใจอันมั่นคงของนางนั่นเอง

อะกิดะฮ์อิสลามก็เช่นเดียวกับต้นไม้ที่มีผลอยู่ตลอดปี มันจะให้ผลอยู่เป็นประจำทุกเวลา จะเป็นฤดูร้อน ฤดูหนาว ทั้งกลางวันและกลางคืน

อัลลอฮฺ ﷻ ทรงตรัสว่า :

﴿ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾ تُوِّقُ أَكْطَافَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا ۗ وَيَضْرِبُ اللَّهُ
الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴾

(إبراهيم : 25-24)

ความว่า : “ เจ้ามิเห็นดอกหรือว่า อัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์ไว้ว่า อุปมา
คำพูดที่ดีตั้งต้นไว้ที่ดี รากของมันฝังแน่นลึกมั่นคงและกิ่งก้านของมัน
ชูขึ้นไปในท้องฟ้า ผลของมันจะออกมาทุกกาลเวลาโดยอนุมัติของ
พระเจ้าของมัน และอัลลอฮฺทรงยกอุทาหรณ์แก่ปวงมนุษย์เพื่อพวกเขา
จะได้รำลึก ”

(อิบรอฮีม : 24-25)

อะกิดะฮ์อิสลามนี้แหละที่ได้ชักฟอก ชำระล้างจิตใจของบรรดาผู้ศรัทธารุ่นแรก ๆ
ที่ทำให้พวกเขาสะอาดบริสุทธิ์ปราศจากการอิจนาริษา การเย่อหยิ่ง การหลงตัวเอง การกระทำบาป
และสิ่งชั่วช้าเลวทรามต่าง ๆ การอธรรม ข่มเหง และการเห็นแก่ตัว อะกิดะฮ์ที่ทำให้พวกเขาพ้นจาก
สภาพแวดล้อมที่เลวทราม และความเชื่อที่เหลวไหลผิด ๆ ที่ได้รับสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน
ที่สำคัญอัลกรอานเท่านั้นที่สามารถขจัดเชื้อที่ห่อหุ้มหัวใจ ที่เกาะติดกันจนเป็น
สนิม และทำให้มีความรู้สึกเย็นชาต่อสัญญาณหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ได้รับบรูไว้
ในอัลกรอานด้วยวิถีทางที่สละสลวยอันน่ามหัศจรรย์ยิ่ง

อัลกรอานได้ชี้แนะให้รู้ว่า เบื้องหลังของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจักรวาล
นั้น ล้วนมาจากเดชานุภาพของอัลลอฮฺ ﷻ ทั้งสิ้น (อัลกรอาน สูเราะฮ์อัลฟุรกอน อายะฮ์ 45, 53-
54, 61-62) เพื่อให้ความรู้สึกลึกในส่วนลึกของหัวใจมนุษย์ได้ใคร่ครวญ ตรึกตรอง และพิจารณาถึงการ
มีผู้สร้างที่เป็นผู้ทรงปรีชาญาณ มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และเป็นผู้บริหารที่แท้จริงเพียงผู้เดียว

การนำเสนอของอัลกรอานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ได้รับบรู
ไว้ในหลายสุเราะฮ์โดยเฉพาะสุเราะฮ์อัลฟุรกอน เป็นบรรยากาศแห่งการกระตุ้นเตือนให้มนุษย์
รำลึกถึงความโปรดปรานของอัลลอฮฺ ﷻ ที่ทรงมีต่อมนุษย์เพื่อที่มนุษย์จะขอบคุณต่อการที่พระองค์
ได้ทรงสร้างปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมาโดยถูกกำหนดมาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ตามพระ
บัญชาของพระองค์นั่นเอง

เมื่ออะกิคะฮุอิสลามได้ครอบครองชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ก็จะยังผลก่อให้เกิดคุณความดีอันสูงส่ง เช่น ความกล้าหาญ ความมีเกียรติภูมิ ความใจบุญ จิตสงบและความเสียสละ

ในช่วงแรกของสุเราะฮ์ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ความสนใจในหลักของอะกิคะฮุแห่งการอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะที่พระองค์เป็นผู้ทรงประทานอัลกุรอานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อเป็นสิ่งเตือนมนุษยชาติ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายให้เห็นว่าอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงกรุณาอย่างที่สุด การอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะเป็นผู้ครอบครองบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน เพื่อสื่อให้เห็นว่าพระองค์เป็นผู้ทรงยิ่งใหญ่ที่สุดเพราะอำนาจแห่งบรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดินเป็นของพระองค์เพียงผู้เดียว การอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะที่พระองค์เป็นผู้ทรงบริสุทธิและสมบูรณ์ยิ่งปลอดพ้นจากการชirk ไม่ทรงมีสิ่งใดเป็นหุ้นส่วนในการเป็นพระเจ้าร่วมกับพระองค์และไม่จำเป็นต้องมีบุตรเพื่อสืบทอดต่อจากพระองค์ซึ่งเป็นผู้ทรงนิรันดร์ การอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะเป็นผู้ทรงมีอำนาจสูงสุดแต่เพียงผู้เดียวและไม่มีใครอื่นใดมีสิทธิ์ในอำนาจของพระองค์ การอิมานต่ออัลลอฮ์ ﷻ ในฐานะเป็นผู้ทรงบังเกิดทุกสรรพสิ่งในจักรวาลและเป็นผู้ทรงกำหนดมันให้เป็นไปตามกฎสภาวะ

ในช่วงต่อมาเป็นการกล่าวถึงหลักอะกิคะฮุแห่งการอิมานต่อคัมภีร์อัลกุรอานที่ได้ถูกประทานลงมาเป็นตอน ๆ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตัดสินหรือจำแนกแยกแยะให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างความถูกต้องและความผิด ความดีและความชั่ว ความจริงและความเท็จ แสงสว่างและความมืด เคารพกับชirk และการอิมานกับการกุฟร พร้อมกับกล่าวถึงข้อโต้แย้งต่าง ๆ ที่บรรดาผู้ปฏิเสธยกขึ้นมาคัดค้านอัลกุรอาน อาทิ การกล่าวอ้างว่าอัลกุรอานเป็นการกุ้ขึ้นของมุฮัมมัดด้วยความร่วมมือของพวกอะสลิตกิตาบและกล่าวอ้างว่าอัลกุรอานเป็นนิยายที่ถูกเขียนกันมาตั้งแต่ครั้งโบราณแล้วถูกนำมาอ่านให้ขึ้นใจ ทั้งยามเช้าและยามเย็น

ต่อมาเป็นการกล่าวถึงหลักอะกิคะฮุแห่งการอิมานต่อท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ที่เป็นนบีของมนุษยชาติทั้งมวล ซึ่งมีบรรดาผู้ปฏิเสธศรัทธาตั้งข้อสงสัยขึ้นมาคัดค้านการเป็นนบีมุฮัมมัดและคำสอนของท่าน โดยกล่าวอ้างว่า “เขาเป็นมนุษย์เหมือนกับพวกเรา” ดังนั้นอัลลอฮ์ ﷻ จึงได้ให้คำตอบที่เหมาะสมต่อการคัดค้านทุกอย่างไว้ในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน ที่สำคัญข้อโต้แย้งต่าง ๆ ที่พวกเขายกขึ้นมานั้นมิใช่เพราะเหตุผลว่าพวกเขาสงสัยในความน่าเชื่อถือของกุรอานหรือเนื่องจากพวกเขาไม่ศรัทธาเจ้า เพราะเหตุผลที่ว่าเจ้ากินอาหารและเดินในถนนเหมือนกับคนทั่วไป หรือการที่พวกเขาไม่ยอมรับสัจธรรมของเจ้านั้นเพราะเจ้าไม่มีมลาอิกะฮ์ร่วมมาด้วย หรือพวกเขาไม่มีทรัพย์สินสมบัติแต่เหตุผลแท้จริงที่พวกเขาเอาข้อโต้แย้งสารพัดที่ไร้เหตุผลมาปฏิเสธศาสนที่เจ้านำมาก็คือ พวกเขาไม่ศรัทธาในชีวิตหลังความตาย และการไม่เชื่อนี้เองที่ทำให้พวกเขาไม่มีข้อผูกมัดทางศีลธรรมใด ๆ เพราะเมื่อเขาปฏิเสธชีวิตหลังความตาย มันก็ไม่มี ความจำเป็นอะไรสำหรับเขาที่จะพิจารณาและตัดสินใจว่าอะไรจริงอะไรเท็จ อะไรถูกอะไรผิด พวกเขาจะโต้แย้งอยู่อย่างเดียวว่า ชีวิตหลัง

ความตายไม่มีให้เราต้องไปรับผิดชอบการกระทำต่อหน้าพระเจ้า ความตายคือจุดสุดท้ายของทุกสิ่ง ดังนั้น การจะเป็นผู้ศรัทธาในอัลลอฮ์ ﷻ หรือการปฏิเสธพระองค์ หรือการเคารพบูชาสิ่งอื่น นอกเหนือไปจากพระองค์ก็ไม่มีอะไรแตกต่างกัน เมื่อจุดสุดท้ายคือการกลายเป็นธุลีดิน ก็ไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะต้องมาตัดสินว่าอะไรถูกและอะไรผิด นอกจากจะใช้เกณฑ์ตัดสิน “ความสำเร็จ” และ “ความล้มเหลว” ในชีวิตนี้เท่านั้น คนที่ปฏิเสธโลกหน้ายังเห็นว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวแห่งโลกนี้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความศรัทธาหรือการกระทำของเรา นอกจากนั้นแล้ว พวกเขายังเห็นว่าคนดีและคนชั่วก็จะพบกับจุดสุดท้ายเช่นเดียวกัน โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับความศรัทธา (Abu al-A'la al-Mawdudi, 1421:4/1661-1662)

ต่อมาเป็นการกล่าวถึงหลักอะกิดะฮ์แห่งการอีมานต่อวันอาคีเราะฮ์ ที่กล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดยืนของมุชริกีนที่ไม่เชื่อมั่นต่อวันฟื้นชีพและไม่ศรัทธามั่นในเรื่องผลบุญและการลงโทษ ได้นำเสนอการปฏิเสธของมุชริกีนต่อวันอาคีเราะฮ์และไม่คาดหวังที่จะพบ อัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งพระองค์ได้ยืนยันว่า สาเหตุของการปฏิเสธนั้นก็คือ ความเย่อหยิ่ง ยโสโอหังที่มีต่ออัลลอฮ์ ﷻ และได้นำเสนอสภาพของวันอาคีเราะฮ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในวันนั้น โดยที่ท้องฟ้าจะแตกกระจายและเกิดความไม่สมดุลของระบบจักรวาล

ในตอนท้ายของสุเราะฮ์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีอะกิดะฮ์อีมานที่อยู่เหนือผู้อื่นทางด้านศีลธรรม ซึ่งพระองค์ได้ตั้งฉายานามพวกเขาว่า อิบาครเราะหฺมานคือปวงบ่าวที่แท้จริงของผู้ทรงกรุณาปรานี ที่สำคัญพวกเขามีความอดทนต่อข้อใช้ข้อห้ามของพระองค์ และปฏิบัติตามด้วยความจงรักภักดีอย่างบริสุทธิ์ใจโดยไม่กลัวว่าจะสูญเสียสิ่งใดในโลกนี้พวกเขามีความอดทนอย่างกล้าหาญต่อการถูกกดขี่ข่มเหงของฝ่ายศัตรูสังหารกรรม พวกเขาจะมั่นคงแน่วแน่ในการต่อสู้บนแนวทางของอัลลอฮ์ ﷻ ถึงแม้ว่าจะต้องเผชิญกับสิ่งชั่วร้ายของชัยฏอนและอารมณ์ใฝ่ต่ำในรูปแบบต่าง ๆ และในที่สุดพวกเขาจะได้พำนักอยู่ในสวรรค์อย่างถาวร

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์อะกิดะฮ์อิสลามในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและเห็นสมควรทำการวิจัยในประเด็นหัวข้อต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาสำนวนโวหารที่เกี่ยวข้องกับอะกิดะฮ์ในสุเราะฮ์มักกียะฮ์
2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีอะกิดะฮ์อีมานที่ถูกขนานนามว่า อิบาครเราะหฺมานในสุเราะฮ์อัลฟุรกอน
3. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวทางของอะฮ์ลุลสุนนะฮ์กับอะฮ์ลุลฟิเราะกฺเกี่ยวกับการอธิบายอะกิดะฮ์อิสลาม